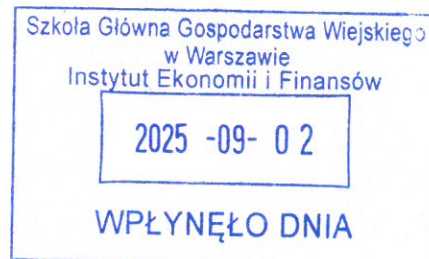

Dr hab. Marek Cierpiał-Wolan, prof. UR
Katedra Metod Ilościowych i Informatyki Gospodarczej
Wydział Ekonomii i Finansów
Uniwersytet Rzeszowski

Rzeszów, 26 sierpnia 2025 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Katarzyny Brzychcy pod tytułem „Ekonomiczne aspekty decyzji migracyjnych cudzoziemców z Ukrainy kształcących się w medycznych zawodach regulowanych w Polsce” napisanej pod kierunkiem naukowym dr. hab. Jakuba Kraciuka, prof. SGGW i promotora pomocniczego dr Elżbiety Kacperskiej, Katedra Ekonomii Międzynarodowej i Agrobiznesu.

Podstawą opracowania recenzji jest decyzja Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse SGGW z 24 czerwca 2025 r. w sprawie powierzenia mi obowiązków recenzenta ww. rozprawy.

Ocena merytoryczna pracy doktorskiej została sporządzona z uwzględnieniem ośmiu kryteriów, takich, jak:

1. Ważność i aktualność problematyki podjętej w rozprawie.
2. Cel główny i cele szczegółowe oraz hipotezy badawcze.
3. Zastosowana metodyka badawcza.
4. Źródła danych.
5. Wykorzystana literatura przedmiotu.
6. Struktura pracy.
7. Szczegółowa ocena poszczególnych części rozprawy.
8. Język i formalna strona rozprawy.

1. Ocena ważności i aktualności problematyki podjętej w rozprawie

Funkcjonowanie sektora ochrony zdrowia istotnie wpływa na subiektywne i obiektywne aspekty jakości życia, a także ma duże znaczenie dla gospodarki.

Współczesne tendencje demograficzne w Polsce, zwłaszcza starzenie się populacji, rosnąca liczba zachorowań na choroby cywilizacyjne, a także zwiększający się poziom zamożności społeczeństwa powodują wzrost popytu na usługi medyczne. W ostatnich latach zarówno

pandemia COVID-19, jak i wojna w Ukrainie zwiększyły zapotrzebowanie na tego typu usługi, co z kolei wyraźnie uwidoczniło problemy związane z deficytem kadr medycznych.

Brak zastępowalności pokoleniowej w zawodach medycznych oraz migracja specjalistów do innych krajów Unii Europejskiej prowadzą do trudności w zaspokajaniu potrzeb zdrowotnych społeczeństwa. W Polsce zauważalny jest niedobór zwłaszcza lekarzy, pielęgniarek i położnych. Zatem edukacja cudzoziemców w tym zakresie, jak i atrakcyjne oferty pracy stają się istotnym elementem rozwiązania problemu kadrowego w ochronie zdrowia. Polska przyciąga coraz więcej uczniów i studentów z krajów spoza UE, w tym z Ukrainy, co może w przyszłości poprawić sytuację na rynku pracy w omawianym sektorze.

W tym kontekście poziom finansowania polskiego systemu zdrowia jest zdecydowanie niewystarczający i charakteryzuje się mniej efektywną dystrybucją środków w porównaniu z krajami zachodnimi. Średnie wydatki na ochronę zdrowia *per capita* w Polsce są o prawie 60% niższe w porównaniu do średniej dla krajów Unii Europejskiej.

Umiejętność wyboru odpowiedniego obszaru badawczego stanowi ważny element dojrzałości naukowej. Mgr Katarzyna Brzychcy podjęła się analizy złożonego i wieloaspektowego zagadnienia dotyczącego decyzji migracyjnych obywateli Ukrainy, którzy kształcą się w Polsce na uczelniach medycznych. Taki wybór tematu pracy doktorskiej zasługuje na uznanie, gdyż odzwierciedla dojrzałość badawczą doktorantki.

2. Ocena celu głównego i celów szczegółowych oraz hipotez badawczych

Cel badań, hipotezy oraz metody badawcze recenzowanej pracy zostały wyeksponowane w wprowadzeniu. Autorka dysertacji na początku formułuje cel główny, którym jest *identyfikacja oraz ocena kryteriów ekonomicznych i pozaekonomicznych determinujących decyzje migracyjne cudzoziemców z Ukrainy kształcących się w medycznych zawodach regulowanych w Polsce*. Następnie przybliża go, przedstawiając pięć celów szczegółowych:

1. Przedstawienie struktury cudzoziemców z Ukrainy kształcących się w Polsce w deficytowych medycznych zawodach regulowanych.
2. Zidentyfikowanie narzędzi polityki migracyjnej Polski, które wspierają cudzoziemców z Ukrainy w podejmowaniu studiów w medycznych zawodach regulowanych w Polsce.
3. Określenie ekonomicznych i pozaekonomicznych warunków pracy w deficytowych medycznych zawodach regulowanych w Polsce.

4. Ocena potencjału zabezpieczenia rynku pracy w Polsce oraz identyfikacja ograniczeń dotyczących zatrudniania cudzoziemców z Ukrainy w deficytowych medycznych zawodach regulowanych.
5. Wskazanie czynników wpływających na decyzje migracyjne cudzoziemców z Ukrainy kształtujących się w Polsce w deficytowych medycznych zawodach regulowanych.

O ile sformułowany cel główny nie budzi w zasadzie zastrzeżeń, to niektóre cele szczegółowe są sformułowane nieco banalnie i powinny być elementarną częścią prowadzonej analizy, np. przedstawienie struktury cudzoziemców czy określenie warunków pracy w zawodach medycznych. Pewnym ułatwieniem dla doktorantki, w dalszej karierze naukowej, byłoby pogrupowanie celów szczegółowych, np. na: poznawcze, metodyczne i aplikacyjne.

Pani mgr Katarzyna Brzychcy sformułowała w rozprawie doktorskiej trzy hipotezy badawcze:

- H1: Liberalizacja polityki migracyjnej w Polsce przyczyniła się do zwiększenia liczby imigrantów z Ukrainy podejmujących studia na kierunkach kształcenia w medycznych zawodach regulowanych.
- H2: Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacja życiowa mają istotny wpływ na decyzje studentów z Ukrainy o pozostaniu na polskim rynku pracy i podjęciu pracy w medycznym zawodzie regulowanym w Polsce.
- H3: Czynniki ekonomiczne są głównym motywatorem do pozostania cudzoziemców z Ukrainy na polskim rynku pracy w medycznych zawodach regulowanych.

Ogólnie rzecz biorąc, przedstawione hipotezy są powiązane z tematem i celem rozprawy. Natomiast, jeżeli autorka formułuje hipotezę drugą, eksponując dwa czynniki, to nie jest już potrzebna hipoteza trzecia, bowiem weryfikacja hipotezy drugiej wyjaśni nam, jakie czynniki mają wpływ na decyzje studentów z Ukrainy o pozostaniu na polskim rynku pracy i podjęciu zatrudnienia w medycznym zawodzie regulowanym w Polsce.

Pomimo pewnych nieścisłości cel i hipotezy wskazują na umiejętność dostrzegania przez doktorantkę formułowania luk i problemów badawczych.

3. Ocena zastosowanej metodyki badawczej

W swojej pracy doktorantka zastosowała następujące metody badawcze: analiza opisowa i krytyka piśmiennictwa, analiza porównawcza, a także metody statystyczne, w tym modelowanie równań strukturalnych. Dobór metod badawczych i analitycznych należy uznać za trafny i **potencjalnie** umożliwiający osiągnięcie zaplanowanych celów i weryfikację hipotez. Pojawiają się jednak pewne wątpliwości w zakresie wykorzystania i interpretacji wyników modelowania strukturalnego, które zostały zastosowane do weryfikacji hipotez badawczych. Ponadto, autorka charakteryzując model, powtarza pewne wątki, co może budzić podejrzenia o niezrozumieniu mechanizmu jego funkcjonowania. Doktorantka nie powinna także używać określeń typu *analiza korelacji, w tym regresja liniowa* (strona 15).

Bez wątpienia atutem pracy jest opracowanie własnego modelu koncepcyjnego dla wielokryterialnych decyzji migracyjnych i wykorzystanie go do modelowania strukturalnego.

4. Ocena źródeł danych

W pracy autorka wykorzystwała zarówno badania pierwotne, jak i wtórne. Kluczowym źródłem danych były wyniki badania ankietowego przeprowadzonego przez doktorantkę wśród obywateli ukraińskich kształcących się w Polsce. Badanie ankietowe trwało od sierpnia do grudnia 2020 roku i objęło wszystkie uczelnie wyższe w Polsce prowadzące kierunki medyczne. W badaniu wzięło udział 226 osób, w tym 164 kobiety i 62 mężczyzn, a dane zostały zebrane online.

W przypadku badań wtórnych autorka wykorzystwała bazy danych, rejestry administracyjne i raporty, przede wszystkim z Głównego Urzędu Statystycznego, Narodowego Funduszu Zdrowia, Ministerstwa Zdrowia, a także ze Światowej Organizacji Zdrowia, Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju oraz z Komisji Europejskiej, zwłaszcza dotyczące migracji i mobilności pracowników medycznych.

5. Ocena wykorzystanej literatury przedmiotu

Końcowy wykaz bibliografii obejmuje 292 pozycje literaturowe, w tym 61 autorów polskich. Literatura została dobrana prawidłowo, ponadto jest zróżnicowana i bogata. Ze względu na tematykę doktorantka korzystała także z aktów prawnych i innych regulacji (30 pozycji) oraz ze źródeł internetowych oraz bazy danych (60 pozycji). Warto zauważyć pewną niekonsekwencję, np. *Roczne sprawozdanie z wykonania planu finansowego Narodowego Funduszu Zdrowia* znajduje się w bibliografii, a *Sprawozdanie z wykonania planu finansowego Narodowego Funduszu Zdrowia* w aktach prawnych i innych regulacjach.

6. Ocena struktury pracy

Recenzowana rozprawa liczy 323 strony. Praca składa się z wprowadzenia, pięciu rozdziałów, a także z podsumowania i wniosków. Pierwsze dwa rozdziały mają charakter teoretyczny, rozdziały trzeci i czwarty analizy prawnoinstytucjonalnej i analizy empirycznej, a rozdział piąty ma charakter empiryczny. Struktura pracy jest w zasadzie poprawna, jednak w rozdziale pierwszym autorka, moim zdaniem, niepotrzebnie wyszczególniła oddzielne podrozdziały dotyczące teorii mikro, mezo i makro. Podobnie w rozdziale trzecim, gdzie jeden z podrozdziałów został dodatkowo podzielony na cztery części (grupy zawodowe można wyróżnić np. w postaci śródtytułów w tekście). W mojej opinii, w rozdziale czwartym odrębne podrozdziały dla cudzoziemców i Ukraińców powinny być połączone. Można także odczuć wyraźny niedosyt dyskusji naukowej, przede wszystkim brak porównania własnych wyników z badaniami przeprowadzonymi przez innych przedstawicieli środowiska naukowego.

7. Szczegółowa ocena poszczególnych części rozprawy

Wprowadzenie składa się z czterech wyodrębnionych części, w których doktorantka szczegółowo przedstawiła uzasadnienie wyboru tematu, cel badań (cel główny i cele szczegółowe), hipotezy badawcze, a także materiały źródłowe i sposób ich gromadzenia oraz zastosowane metody badawcze. Warto podkreślić, że wprowadzenie pod względem struktury zawiera wszystkie podstawowe elementy wymagane w tego typu opracowaniach.

Rozdział 1. *Zjawisko migracji ludności* ma charakter teoretyczny. W rozdziale tym doktorantka dokonała przeglądu literatury dotyczącej migracji, klasyfikując nurty teoretyczne „według poziomu analizy”, tzn. na mikro, mezo i makro. Oczywiście autorka ma prawo tworzyć własne klasyfikacje, ale podział teorii migracji i przyporządkowanie nurtów teoretycznych wydaje się niejasne, np. teoria racjonalnego wyboru czy teoria preferencji i użyteczności (tak naprawdę jeden z nurtów mikroekonomicznej teorii wyboru konsumenta) trudno uznać za teorię migracji. Znaczna część z prezentowanych w tablicach teorii i modeli może być wykorzystana do wyjaśnienia procesów migracyjnych. Chociaż w podrozdziale dotyczącym ekonomicznych oraz pozaekonomicznych teorii migracji doktorantka powtarza pewne wątki zawarte w tablicach, to ten podział wydaje się bardziej naturalny - oczywiście nie odwoływałbym się znowu do teorii migracji, a raczej do ekonomicznych i pozaekonomicznych aspektów decyzji migracyjnych na gruncie różnych teorii. W omawianym rozdziale doktorantka wielokrotnie

podkreśla wieloaspektowość decyzji migracyjnych, wprowadzając do analizy pewne nurty teoretyczne z psychologii czy socjologii (np. Teoria Planowanego Zachowania), co niewątpliwie wzbogaca treść. Przedstawienie podstaw teoretycznych prezentowanego zagadnienia, pomimo wielu powtórzeń, wątpliwych klasyfikacji, a także nadmiernego rozwijania pobocznych wątków (np. prawie trzy strony na temat procesu decyzyjnego) jest wystarczające na poziomie pracy doktorskiej.

Rozdział 2. *Polityka migracyjna* ma charakter teoretyczno-empiryczny. Autorka podkreśla złożoność polityki migracyjnej, która jako pojęcie teoretyczne jest przedmiotem licznych interpretacji. Rozważa także skuteczność polityki migracyjnej głównie na podstawie wskaźników skonstruowanych przez różnych przedstawicieli środowisk naukowych i podkreśla, że efektywność tych narzędzi była weryfikowana w 14 krajach OECD.

Doktorantka, charakteryzując współczesną politykę migracyjną w naszym kraju, odwołuje się także się do historii Polski, wskazując jej wielokulturowość i wieloetniczność na przestrzeni wieków. Ponadto autorka zrobiła przegląd dokumentów i aktów prawnych dotyczących polityki migracyjnej w Polsce, co w pewnym sensie możemy uznać za mocną stronę pracy. Doktorantka przygotowała także kwerendę w zakresie warunków uznawania kwalifikacji w zawodach medycznych w Polsce. Czytając ten rozdział, możemy być nieco zirytowani, np. niejednorodnym układem graficznym wyszczególnień i różnymi tłumaczeniami tego samego skrótu GAMM na jednej stronie (strona 106, Globalne Podejście do Migracji i Mobilności i Globalne Partnerstwo na rzecz Migracji i Mobilności).

Rozdział 3. *Rynek usług medycznych w Polsce* ma charakter analizy prawno-instytucjonalnej i analizy empirycznej. Mgr K. Brzychcy omawia w tym rozdziale istotę systemu ochrony zdrowia i funkcjonowania usług medycznych ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy w sektorze ochrony zdrowia. Rozdział ten zawiera także charakterystykę ekonomicznych i społecznych aspektów pracy w regulowanych deficytowych zawodach medycznych. W recenzowanym rozdziale przydałby się przegląd tego typu zagadnień w innych krajach Unii Europejskiej. Poza tym, co bardziej istotne, brakuje jednoznacznego określenia pewnych kluczowych pojęć. Jeśli rynek medyczny (czy usług medycznych) jest częścią systemu ochrony zdrowia, to co on dokładnie obejmuje? Zgodnie z metodologią systemu rachunków zdrowia SHA 2011 używane jest określenie system ochrony zdrowia lub opieki zdrowotnej. Autorka w sposób nieprecyzyjny klasyfikuje podmioty realizujące świadczenia zdrowotne. Niejasne jest kryterium

podziału tych podmiotów - czy chodzi o sposób finansowania usług medycznych, formę własności czy rodzaj świadczonych usług? Szpitalne oddziały ratunkowe są częścią szpitali, które wymienione są w dwóch punktach. Proponuję w przyszłości przyjąć określone jedno kryterium podziału. Można posłużyć się klasyfikacją świadczeniodawców opieki zdrowotnej stosowaną w Systemie Rachunków Zdrowia SHA. Ponadto doktorantka, dokonując porównań pomiędzy województwami w zakresie dostępności opieki zdrowotnej, powinna wziąć pod uwagę nie liczby podmiotów, lecz wskaźniki – np. liczba podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Wówczas województwa opolskie i lubuskie mają wyższe wskaźniki niż mazowieckie. Ponadto na stronach 121 i 122 znajdują się akapity z identyczną treścią, a także występują rozbieżności pomiędzy danymi w tekście na stronie 123 a rys. 8 oraz tekstem na stronie 132 a rys. 10. Doktorantka nie powinna używać potocznych określeń, np. *gęstość pracowników*, która prawdopodobnie dotyczy liczby pracowników na 10 tys. ludności.

Rozdział 4. *Kształcenie cudzoziemców w Polsce* także ma charakter analizy prawno-instytucjonalnej i analizy empirycznej. Autorka omawia w nim ekonomiczne i pozaekonomiczne aspekty kształcenia. Jeden z podrozdziałów poświęca m.in. strategii finansowania kształcenia cudzoziemców, podkreślając, że jest to ważny element polityki migracyjnej kraju. Druga część rozdziału dotyczy głównie analizy danych, które odnoszą się do cudzoziemców i obywateli Ukrainy kształcących się w medycznych zawodach regulowanych.

Wśród pewnych niedoskonałości warto zwrócić uwagę na niespójność pomiędzy wartościami wskaźników mobilności podanymi w tekście (s. 189) a tymi przedstawionymi na rys. 30. W treści wskazano, że średnia dla krajów OECD w Europie w 2020 r. wyniosła 8,2%, a średnia dla wszystkich krajów OECD – 10,4%, podczas gdy na wykresie średnia OECD została oznaczona na poziomie 13,3%. Dla zachowania spójności opracowania autorka powinna wyjaśnić przyczynę tych rozbieżności oraz ujednolicić i zaktualizować dane w tekście i na rysunkach. Podobne uwagi dotyczą rys. 31, co więcej, przedstawione tam dane kończą się na roku 2019 i brakuje precyzyjnego opisu osi pionowej, która została nieprawidłowo zdefiniowana (rozpoczyna się od wartości 2 zamiast od 1).

W tym rozdziale autorka łączy i porównuje dane z różnych lat i źródeł w jednym akapicie (s. 204), co może sugerować, że pochodzą z niezależnych zestawień. W rzeczywistości źródłem danych jest sprawozdanie S-10 o studiach wyższych składane przez uczelnie na potrzeby statystyki publicznej dla Głównego Urzędu Statystycznego. Sprawozdania są generowane w systemie POL-on i obejmują wszystkich studentów (w tym cudzoziemców) zarejestrowanych

w dniu 31 grudnia określonego roku sprawozdawczego, łącznie ze studentami korzystającymi z urlopów dziekańskich. Warto, dla potrzeb publikacyjnych, ujednolicić prezentację danych i jasno wskazać ich wspólne źródło, aby uniknąć niejasności interpretacyjnych.

W podrozdziale dotyczącym cudzoziemców kształcących się w medycznych zawodach regulowanych brakuje analizy ogólnej liczby studentów i absolwentów kierunków medycznych z zagranicy w Polsce. Poza tym, rysunki 36 i 37 powinny być uzupełnione o jednostkę miary na osi poziomej – powinno być „na 100 tys. mieszkańców”. W tekście i na rys. 38 przedstawiono liczebność cudzoziemców podejmujących studia w Polsce na kierunku lekarskim, pielęgniarstwie, położnictwie oraz fizjoterapii z podziałem na kraj pochodzenia. Na rysunku widnieje tylko 5 krajów - czy oznacza to, że nie było studentów z innych krajów, jak nie, to powinna być kategoria: inne kraje lub podobnie jak na rys. 42. Rysunki 39 i 40 przedstawiają ten sam zakres danych (raz w liczbach, raz w procentach). Wystarczy zostawić jeden (lepiej procentowy).

Rozdział 5. *Decyzje migracyjne cudzoziemców z Ukrainy kształcących się w medycznych zawodach regulowanych w Polsce* ma charakter empiryczny. Zawiera on opis badania przeprowadzonego przez doktorantkę oraz wstępną analizę wyników. Istotną częścią tego rozdziału jest opracowanie modelu koncepcyjnego dla wielokryterialnych decyzji migracyjnych, a także oszacowanie jego parametrów przy wykorzystaniu metody modelowania równań strukturalnych.

Ważna kwestia dotyczy samego badania przeprowadzonego przez doktorantkę. Podkreśla ona, że *kwestionariusze ankietowe zostały rozesłane drogą elektroniczną (na skrzynki e-mail) do wszystkich uczelni w Polsce kształcących na analizowanych kierunkach (lekarskim, pielęgniarstwie, położnictwie, fizjoterapii)*, a to oznacza, że było to badanie próbkowe, ale nie jest to próba losowa tylko próba ochotników (samo-selekcja). Warto także podkreślić, że w odniesieniu do tego typu badań nie powinniśmy używać metod klasycznego wnioskowania statystycznego. Wyników nie można też uogólniać na całą badaną populację.

Jeśli chodzi o modelowanie, autorka nie uzasadnia wyboru powiązań w modelu wewnętrznym. Dla przykładu uważam, że aspekt społeczno-kulturowy (SPOŁ-KULT) powinien mieć wpływ na skłonność do podejmowania ryzyka (RYZKO-DOŚWIADCZ). Doktorantka bardzo lakonicznie wspomina o przeglądzie literatury, na podstawie którego stworzyła ankietę (brakuje umocowania w literaturze pytań zawartych w ankiecie z podaniem źródła). Autorka stwierdza *Model wykazuje zdolność do trafnego przewidywania wyników oraz jest statystycznie*

istotny, co potwierdza jego przydatność w kontekście badanych zjawisk. Duża liczba nieistotnych parametrów modelu nie potwierdza w mojej opinii tego stwierdzenia. Zastosowanie modelu dla tego typu próby jest metodologicznie dopuszczalne, ale autorka powinna zaznaczyć, że wyniki opisują tylko respondentów, a nie badaną populację i w tym przypadku należy bardzo ostrożnie wyciągać wnioski.

W podsumowaniu i wnioskach autorka podkreśla, że proces migracyjny jest wynikiem świadomej analizy korzyści i kosztów, a decyzje są wielokryterialne - ekonomiczne i pozaekonomiczne. Liberalna polityka migracyjna prowadzona przez nasz kraj może być, według autorki, traktowana jako inwestycja w kapitał ludzki, wpływająca na zabezpieczenie rynku pracy. Doktorantka odnosi się do postawionych celów pracy i ostatecznie weryfikuje sformułowane we wprowadzeniu hipotezy badawcze. Na podstawie przeprowadzonych analiz i wyników badań własnych formułuje pięć syntetycznych, interesujących wniosków, które należy uznać za świadectwo dojrzałości i umiejętności w zakresie samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Przedstawia także aplikacyjne zalety pracy, wskazując, że wnioski mogą być wykorzystane przez *instytucje publiczne, samorządy zawodowe, organizacje międzynarodowe oraz podmioty sektora ochrony zdrowia, które zajmują się polityką migracyjną, regulacjami rynku pracy oraz integracją cudzoziemców w systemie ochrony zdrowia.*

Odnoszę wrażenie, że autorka przywiązuje zbyt dużą wagę do wyników modelowania, które oczywiście są bardzo ważne, ale - szczególnie w kontekście sformułowanych przeze mnie wątpliwości, co do organizacji samego badania - powinny być poparte innymi podobnymi przedsięwzięciami badawczymi prowadzonymi przez innych autorów.

8. Ocena języka i formalnej strony rozprawy

W przedstawionej do oceny dysertacji doktorskiej występują pewne niedociągnięcia od strony językowej i formalnej. Przykładami błędów językowych są np.: strona 11 *Wyniki analizy literatury i pozostałych powiązanych teorii migracji wskazują, że decyzje migracyjne dotyczące wyboru rynku pracy podejmowane są w oparciu o kryteria ekonomiczne i pozaekonomiczne na które z kolei składają się liczne czynniki*; na stronie 83: *Badania te nie odrzucają kwestii ekonomicznych, ale wskazują, jaki sposób wyobrażenia migrantach stanowi ważny czynnik „pozaekonomiczny” (Chambers, 2018, s. 1423); Jednak, zdaniem Chambersa wyobrażenia nie jest jedynie częścią pojmowania migracji.*

W pracy można znaleźć usterki redakcyjno-techniczne (niedociągnięcia edytorskie),

np. na stronach od 97-101 nazwisko jednego z autorów jest wielokrotnie pisane w różny sposób Haas, de Haas. Poza tym, np. na rys. 45: oś pionowa – poziom 0 nie pokrywa się z dolną linią wykresu; brak górnej linii przy wartości 800. W odniesieniu do prezentacji danych występują pewne nieprawidłowości, np. kategorie na wykresach kołowych powinny, dla lepszej czytelności, zaczynać się od „godziny 12”, a na rys. 59 jest błędna jednostka osi pionowej. Autorka nadmiarowo i wielokrotnie podaje angielskie tłumaczenia powszechnie znanych terminów np. s. 24, 25. Podobnie, niekonsekwentnie używa terminologii np. na stronie 14 pisze „zmienne utajone(latentne)” i na tej samej stronie „ukryte(niewidoczne)”.

Odsyłacze biograficzne są dość niestarannie opracowane, np. brakuje w bibliografii na stronie 92 - Portesem (1981) i Patrasem (1981), na stronie 97 - Mayda i Patel (2004), na stronach 97 i 98 - Mayda (2010).

Ponadto zauważyłem, że po najechaniu kursorem na wykresy w większości przypadków wyświetla się komunikat: *Zawartość wygenerowana przez sztuczną inteligencję może być niepoprawna.*

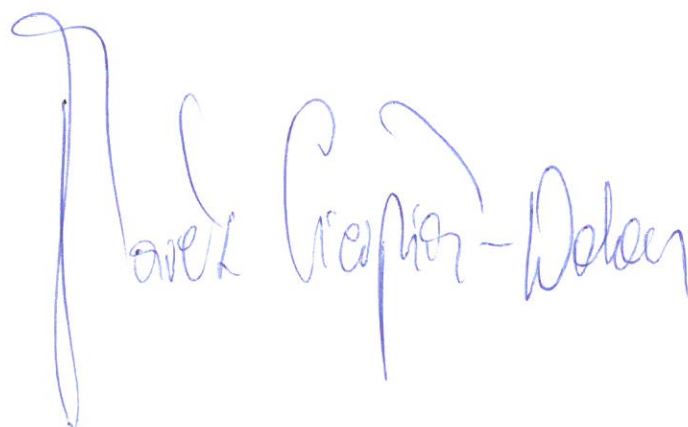
Wnioski końcowe

Analiza pracy doktorskiej dokonana według przyjętych kryteriów pozwala sformułować pozytywną ocenę całej dysertacji. Problematyka podjęta przez doktorantkę jest ważna i aktualna. Autorka rozprawy przedstawiła przekonujące i obszerne uzasadnienie dla wyboru swojej problematyki badawczej. Zastosowana metodyka badawcza pozwala na weryfikację sformułowanych hipotez i w znacznej mierze na zrealizowanie nakreślonego celu rozprawy. Struktura pracy jest poprawna, a wykorzystywane źródła danych i literatura są wystarczające.

Szczególnie godne podkreślenia jest opracowanie modelu koncepcyjnego dla wielokryterialnych decyzji migracyjnych oraz próba oceny wpływu tych kryteriów na decyzje migracyjne. Wyniki tych badań mogą być użyteczne zwłaszcza w kontekście oceny efektywności polityki migracyjnej państwa. Świadczy to o szerokich zainteresowaniach oraz odwadze doktorantki w podejmowaniu wyzwań naukowych. Autorka rozprawy wykazała się ogólną wiedzą teoretyczną w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Zawarte w recenzji liczne uwagi krytyczne, choć ważne, dotyczą zagadnień, z którymi borykają się czasem nawet doświadczeni badacze. Mam nadzieję, że przygotowując monografię habilitacyjną autorka rozprawy wykorzysta je do tego, by przyszłe badania projektować tak, aby uniknąć zastrzeżeń i wątpliwości, które zostały sformułowane w tej recenzji.

Podsumowując, stwierdzam jednoznacznie, że rozprawa doktorska Pani mgr Katarzyny Brzychcy spełnia wymagania określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r., poz. 742 z późn. zm.). Wnoszę zatem do Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse SGGW o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

A handwritten signature in blue ink, reading "Marek Ciepieta-Deleń". The signature is written in a cursive style with a large initial 'M'.

